

**OUD KRISPIJN GAAT RAP
ANALYSE VAN MAATREGELEN OM DE JUISTE
DINGEN TE DOEN**

GEMEENTE DORDRECHT

14 februari 2008
110633/CE8/014/000212

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Inleiding	3
1.2	Doen we de dingen die er toe doen?	4
1.3	Het RAP	4
1.4	Leeswijzer	5
2	Resultaten	6
2.1	Inleiding	6
2.2	Oud Krispijn gemodelleerd	6
2.3	Enkele centrale kenmerken	7
2.4	De belangrijkste uitkomsten	8
2.5	Algemene conclusies op hoofdlijnen	10
2.6	Effecten per maatregelpakket	12
Bijlage 1	Oud Krispijn Vernieuwt – Raamwerk 2013	16
Bijlage 2	Bespiegelingen van ARCADIS op de resultaten	19
Bijlage 3	Kenmerken van Oud-Krispijn	22
Bijlage 4	Relatiematrix	25
Bijlage 5	Doelstellingen en criteria	26
Bijlage 6	Eerste orde effecten van de maatregelen	27
Bijlage 7	Alle effecten (in detail per maatregelenpakket)	28

HOOFDSTUK 1 Inleiding

1.1 INLEIDING

Oud Krispijn

Oud Krispijn Zuid is een wijk van tegenstellingen. De wijk kenmerkt zich door een oudere woningvoorraad, veel sociale woningbouw, weinig speelruimte en een grote parkeerdruk. Een buurt gebouwd voor de oorlog en met woningen gebouwd door meerdere corporaties, klein en met lage huren, dicht tegen het centrum van Dordrecht aan. Langzaam is de buurt qua bevolkingssamenstelling veranderd, werd minder populair bij woningzoekenden en de mutatiegraad steeg. De sociale samenhang in de wijk dreigde verloren te gaan. Maar Oud Krispijn is ook levendig, dynamisch en kleurrijk, met typerende architectuur en veel groen. Oud Krispijn is een wijk met sociale problemen en tegelijk een wijk met veel potentie en kansen.

Kleurrijk

De bewoners in de buurt zijn van verschillende sociaal culturele etnische achtergronden (Turks, Marokkaans, Surinaams, Antilliaans en autochtone Nederlanders). Bewoners met hun eigen leefwijze variërend behoudend, ingetogen, conservatief (terughoudend tegenover veranderingen) en gehecht aan traditionele waarden tot hechte, maar ook vrij gesloten sociale gemeenschappen, die relatief sterker op de eigen tradities is georiënteerd dan op de Nederlandse samenleving. Maar ook groepen met (zeer) losse gezinsverbanden met een gemiddelde oriëntatie op de Nederlandse samenleving en tegelijkertijd minder belangstelling voor de 'eigen tradities'.

Er is dus niet één Oud Krispijn; de wijk heeft verschillende gezichten, de wijk wordt verschillend beleefd en ervaren door een diversiteit aan mensen, mensen met hun eigen cultuur, sociale contacten en leefwijze. Dit betekent dat er tegelijkertijd verschillende samenlevingen, culturen, godsdiensten, dromen en ambities zijn in Oud Krispijn. Daarnaast kent de wijk ook in fysieke zin sterk uiteenlopende plekken. Waar het ene deel gekenmerkt wordt door kleine, oude arbeiderswoningen in nauwe straten, staan in een andere deel net nieuw gebouwde hoogbouwappartementen aan wijdse lanen.

Sociaal en fysiek

Er wordt op basis van een samenhangend fysiek en sociaal programma onder de noemer Oud Krispijn Vernieuwt gewerkt om de sociale kracht een impuls te geven, te werken aan perspectieven voor jongeren, de eigen kracht van bewoners te versterken, de veiligheid te vergroten en ouderen zelfstandigheid te bieden en de sociaaleconomische positie van mensen te verbeteren. Een niet mis te verstane opgave waar met inzet en motivatie aan wordt gewerkt. En met succes! Om maar wat te noemen: Oud Krispijn staat niet meer in het lijstje van de 'Vogelaarwijken'. Dat betekent niet dat het daarmee klus geklaard is. De

negatieve spiraal is aan het ombuigen, de wijk zit in de lift, de sociale stijging is ingezet, maar de wijk is nog kwetsbaar, investeringen blijven noodzakelijk.

In Oud Krispijn gebeurt veel, heel veel. Er zal echter nog meer gaan veranderen, blijkt uit het Uitvoeringsprogramma 2007 en het Raamwerk 2013 voor Oud Krispijn Vernieuwt.

We weten dat het werkt, dat lees je, dat hoor je en dat zie je op straat en dat merk je en hoor je van de mensen. Maar kunnen we dat nu ook aantonen, zit de wijk op de goede weg, is er zicht op dat de ambitieuze doelstellingen gehaald kunnen worden? Kortom, wat zijn de effecten van de verschillende maatregelen, wat leveren ze (maatschappelijk) op, zijn het de investeringen waard?

1.2 **DOEN WE DE DINGEN DIE ER TOE DOEN?**

In de laatste alinea van de voorgaande paragraaf is de vraagstelling neergezet waarop middels dit onderzoek een antwoord wordt gegeven. Anders gezegd, in het rapport wordt een antwoord gegeven op de vraag wat de effecten van het sociaal programma in het Raamwerk 2013 zijn en of en in welke mate deze bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen. De doelstellingen en maatregelen van het Raamwerk 2013 staan kort beschreven in bijlage 1 bij dit rapport.

Om dit inzicht te kunnen geven, is het noodzakelijk de effectiviteit van de maatregelen en de onderlinge samenhang in kaart te brengen. Hiervoor is de methode en het software-instrument van het Rapid Assessment Program (RAP) toegepast. Met het RAP worden in een beperkt aantal bijeenkomsten met deskundigen in de wijk (politie, gemeente, corporatie, zorg, welzijn, onderwijs, bewoners) de integrale effectketens van maatregelen zichtbaar gemaakt en gerelateerd aan de doelstellingen. Niet alleen de directe maar ook de indirecte positieve en negatieve effecten en wederzijdse beïnvloeding worden zichtbaar. De uitkomst: een samenhangend en inzichtelijk model, waarmee de effecten van veranderingen eenvoudig kunnen worden vergeleken.

1.3 **HET RAP**

Hoe werkt het RAP? Met behulp van het RAP beschrijven de deskundigen van de wijk (deelnemers aan de werksessies) de fysieke kenmerken van de wijk en de processen/wetmatigheden die er binnen de wijk plaatsvinden. Vervolgens brengen zij de maatregelen in, en worden de effecten hiervan doorgerekend door het programma.

Dit gebeurt in 5 stappen.

1. Er wordt een model van de wijk gebouwd. Dit heeft ARCADIS in samenwerking met de opdrachtgever uitgevoerd. Belangrijke bron hierbij vormde een eerder RAP-project voor het ministerie van Binnenlandse Zaken, waarbij een dergelijk model al voor de prototypisch sterk verstedelijkte wijk is opgebouwd. Oud Krispijn was een van de pilots waarop dit model destijds is gebaseerd. Om het model overzichtelijk te houden is de grote hoeveelheid kenmerken geclusterd tot een beperkt aantal 'domeinen', zoals 'fysieke eigenschappen', 'bevolkingssamenstelling' en 'veiligheid en leefbaarheid'.
2. Deskundigen (zowel beroepskrachten werkzaam in en goed bekend met Oud Krispijn als wijkbewoners) toetsen het model en passen het waar nodig aan: welke kenmerken missen er nog en welke zijn juist niet van toepassing op Oud Krispijn?

3. Deskundigen geven aan hoe de verschillende kenmerken met elkaar samenhangen. Dit vindt plaats door voor alle kenmerken de vraag te stellen 'Stel dat kenmerk A toeneemt, op welk ander kenmerk heeft dat dan effect (dit kan een toe- of afname van dat kenmerk zijn)? Een voorbeeld: een toename van het aandeel leegstaande woningen i.v.m. sloop leidt tot een toename van bekladding en zwerfvuil.
4. Deskundigen geven aan welk effect de maatregelen uit het programma Oud Krispijn Vernieuwt hebben. Belangrijk uitgangspunt hierbij is dat alléén de eerste orde effecten van een maatregel worden benoemd. Dus alleen de directe effecten van een maatregel. De reden om hier zo strikt aan te houden, is tweeledig: 1) de zekerheid die gegeven kan worden ten aanzien van eerste orde effecten is zeer groot (zijn gebaseerd op eigen ervaringen; men durft er 'de hand voor in het vuur te steken'), bij verdere effecten neemt deze aanzienlijk af en 2) het is niet nodig om verdere effecten aan te geven, want die bepaalt het softwareprogramma op basis van de eerste orde effecten. Per maatregel is aangegeven op welke kenmerken van de wijk de maatregel effect heeft, of het effect een toe- of een afname van dat kenmerk betekent en hoe sterk het effect is (gering, gemiddeld of groot). Bijvoorbeeld: het maatregelpakket 'Mobiliseren eigen kracht bewoners' leidt tot een geringe toename van de kenmerken 'Binding met de wijk' en 'Deelname aan verenigingen/ activiteiten' en tot een geringe afname van het kenmerk 'Leegstand woningen door sloop'.
5. Analyse van de uitkomsten. Wat zijn de effecten van de maatregelenpakketten op de doelstellingen?

De hierboven beschreven stappen 2 en 3 zijn in de eerste werksessie op 11 oktober 2007 uitgevoerd. Stap 4 heeft plaatsgevonden in de tweede werksessie op 1 november 2007. Tijdens de laatste werksessie op 17 januari 2008 zijn de uitkomsten getoetst bij deelnemers aan de eerdere werksessies.

1.4

LEESWIJZER

Het rapport is als volgt opgebouwd. In dit eerste hoofdstuk staat een inleiding op Oud Krispijn, het Rapid Assessment Program (RAP) en dit onderzoek. In hoofdstuk 2 worden de uitkomsten van de RAP-analyse beschreven.

Bijlage 1 beschrijft in het kort de doelstellingen en maatregelen van het Raamwerk 2013 Oud Krispijn Vernieuwt. Bij hoofdstuk 2 horen de bijlagen 3 t/m 7 met een meer gedetailleerde beschrijving van de resultaten van de RAP-sessies.

De deskundigen van ARCADIS hebben tijdens de RAP-sessies Oud Krispijn gesproken met vele betrokkenen en kenners van de wijk. Op basis hiervan – en op basis van al eerdere betrokkenheid bij de wijk en daarmee kennis van en gevoel voor wat er speelt – willen we 'het verhaal van de wijk' nog kwijt. Dit staat beschreven in bijlage 2.

HOOFDSTUK 2 Resultaten

2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste uitkomsten beschreven. In paragraaf 2.2. wordt het model beschreven zoals dat van Oud Krispijn is opgebouwd (uitkomst van stappen 1 en 2, zie par. 1.3). In paragraaf 2.3. worden enkele centrale effectketens besproken. Vervolgens worden in paragraaf 2.4 de belangrijkste uitkomsten besproken. Daarna worden de uitkomsten vanuit twee verschillende perspectieven beschreven: eerst vanuit de doelstellingen van het programma 'Oud Krispijn Vernieuwt'.(par. 2.5) en vervolgens vanuit de verschillende maatregelpakketten (par. 2.6).

2.2 OUD KRISPIJN GEMODELLEERD

In de eerste werksessie is het model van de wijk Oud Krispijn opgebouwd. Dit model bestaat uit 93 kenmerken met daartussen 420 relaties gedefinieerd.

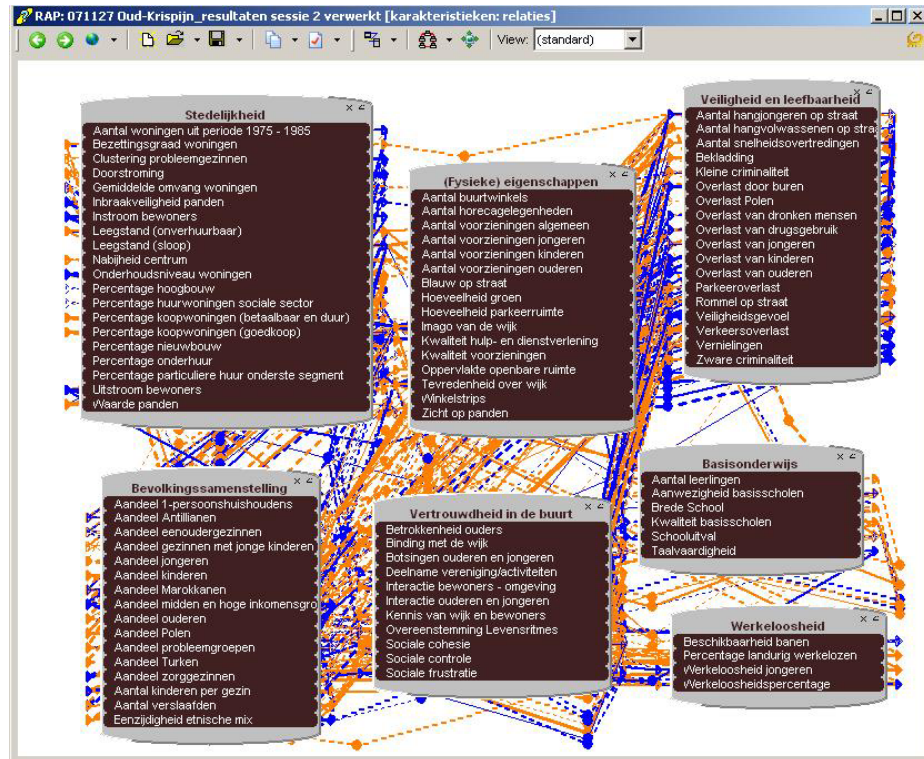
In dit rapport wordt het model van de wijk Oud Krispijn beschreven en gebruikt voor de analyse van het Raamwerk 2013. Dit model is de resultaten van het werk in dit project (zowel van de deelnemers aan de eerste werksessie als van de deskundigen van ARCADIS). Het model is een zeer rake typering van de wijk, die beleidsmatig goed te gebruiken is als startpunt van allerlei nieuwe initiatieven.

De kenmerken van het model van de wijk Oud Krispijn staan beschreven in bijlage 2. De oorzaak-gevolg relaties tussen de kenmerken zijn in matrix-vorm weergegeven in bijlage 3.

Ter illustratie is in onderstaande figuur een grafische weergave van alle (420!) relaties opgenomen.

Afbeelding 2.1

Alle relaties van RAP-model
Oud Krispijn

Uit bovenstaande figuur zijn natuurlijk geen individuele relaties af te lezen. Toch geeft dit plaatje een goed beeld van de complexiteit van de processen in de wijk. Deze complexiteit, het grote aantal relaties tussen alle kenmerken van de wijk zorgt ervoor dat het nodig is om een softwareprogramma te gebruiken en samen te werken met een groep deskundigen bij de analyse van de maatregelen. Geen enkele expert of deskundige kan individueel alle relaties overzien en de samenhang tussen de kenmerken bevatten.

2.3

ENKELE CENTRALE KENMERKEN

Doel van het RAP is inzicht geven in de – soms lange en daarmee voor ons menselijk brein niet meer zo makkelijk te bevatten – effectketens zoals die naar aanleiding van maatregelen optreden. Een effectketen wordt veroorzaakt door relaties tussen kenmerken. We bespreken hier enkele centrale kenmerken.

Uit de studie komt naar voren dat er binnen Oud Krispijn sprake is van 2 kenmerken die een centraal punt lijken in te nemen in de ingreep-effectketens:

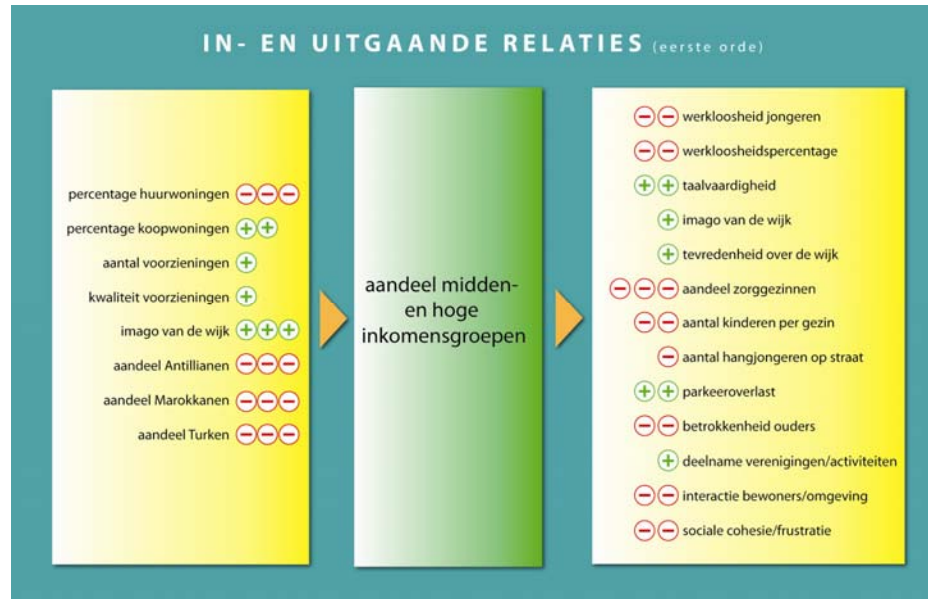
- Aandeel midden- en hoge inkomensgroepen.
- Imago van de wijk.

Deze kenmerken hebben de meeste in- en uitgaande relaties. Dat wil zeggen dat een verandering in deze kenmerken doorwerkt tot een verandering in een groot aantal andere kenmerken en dat veel maatregelen deze kenmerken beïnvloeden – direct of via een hele keten van effecten. Hiermee zijn het voor beleidsmakers belangrijke kenmerken.

Onderstaand zijn voor de 2 centrale kenmerken de in- en uitgaande relaties weergegeven.

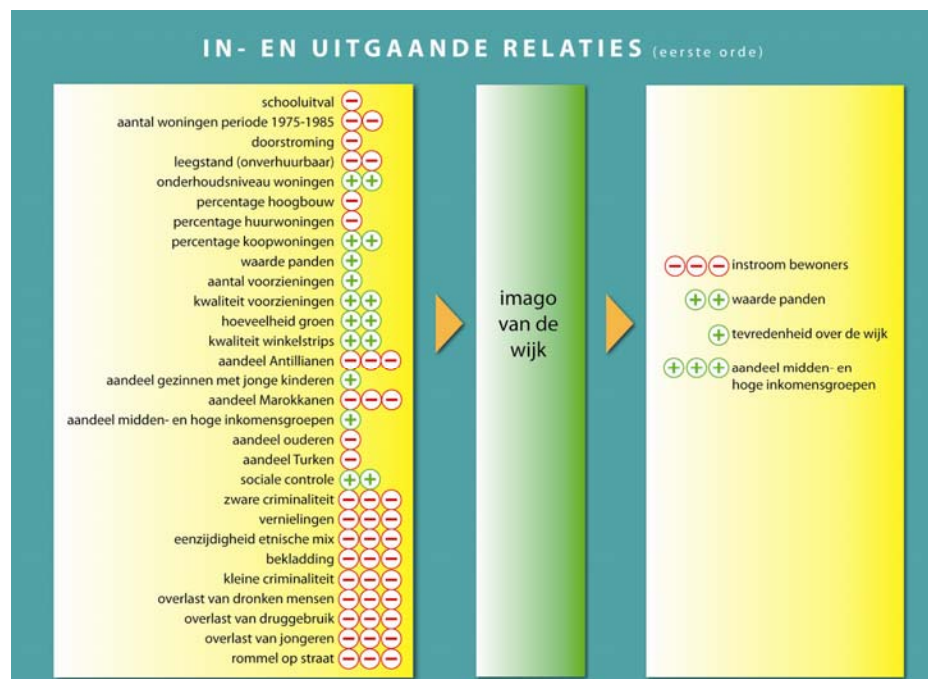
Afbeelding 2.2

In- en uitgaande relaties (eerste orde) van het kenmerk "aandeel midden- en hoge inkomensgroepen"

Afbeelding 2.3

In- en uitgaande relaties (eerste orde) van het kenmerk "imago van de wijk"

2.4

DE BELANGRIJKSTE UITKOMSTEN

In onderstaande figuur zijn de belangrijkste uitkomsten van de studie schematisch weergegeven. De figuur kan als volgt worden gelezen:

- In de rijen staan de 8 maatregelenpakketten, zoals die binnen het programma 'Oud Krispijn Vernieuwt' worden onderscheiden.
- In de kolommen zijn de belangrijke kenmerken van de wijk aangegeven die beschrijven in hoeverre een maatregel bijdraagt aan de projectdoelen. Dit zijn de zogenoemde criteria. De projectdoelen zijn genummerd met 1 t/m 10. De projectdoelen en criteria staan beschreven in bijlage 4 bij dit rapport.

- De sterkte van het effect van een maatregelenpakket op een projectdoel wordt aangegeven met ‘-’ en ‘+’. Hierbij lopen de mogelijkheden uiteen van ‘---’ (sterke afname) tot ‘+++’ (sterke toename). NB: een afname van een kenmerk is niet altijd negatief. Zo is een afname van bekladding, rommel op straat en vernielingen beleidsmatig gezien juist wenselijk.
- Doordat er vaak meerdere ketens van oorzaak en gevolg zorgen voor een effect op een kenmerk, zijn in onderstaande figuur de onder- en bovengrens van de effecten weergegeven. Effecten worden dus niet bij elkaar opgeteld. Een voorbeeld: het effect van het maatregelenpakket “Mobiliseren eigen kracht bewoners” kan leiden tot een effect op het veiligheidsgevoel dat ligt tussen een kleine afname (-) en een sterke toename (+++). Deze effecten worden door verschillende oorzaak-gevolg ketens veroorzaakt.
- De gele vakken geven aan dat vanuit de betreffende doelstelling verwacht wordt dat er bij een bepaald kenmerk een effect optreedt. Zo wordt vanuit de doelstelling ‘Mobiliseren eigen kracht bewoners’ bijv. verwacht dat deze effect heeft op het kenmerk ‘Interactie bewoners met omgeving’ en ‘Deelname wijkbewoners aan verenigingen/ activiteiten’, maar niet t.a.v. de kenmerken ‘Imago van de wijk’ en ‘Aandeel midden en hoge inkomensgroepen’.

Afbeelding 2.4

Overzicht van de effecten

Projectdoelen	1 VER Interactie bewoners - omgeving	1 VER Deelname vereniging/activiteiten	2 (FY) Imago van de wijk	3 WER Verkeersveiligheidspercentage	4 VEI Veiligheidsgevoel	5 BEV Aandeel midden en hoge inkomensgroepen	6 (FY) Hoeveelheid groen	8 STE Percentage hoogbouw	7 VEI Bekladding	7 VEI Rommel op straat	7 VEI Vernielingen	8 BAS Schooluitval	8 (FY) Aantal voorzieningen ouderen	10 (FY) Kwaliteit hulp- en dienstverlening
1. Mobiliseren eigen kracht bewoners	..+++	+	..+++	-	..+++	..++			..-	..+	..+	-		..++
2. Buurt in beweging	..++	++	..++	-	..++	..++			-	..-	..-			+
3. Voorzieningen	..++	..++	..++	-	..++	..++			..-	..-	..-	..-		..++
4. Veiligheid	..+		..++	-	..++	..++			-	-	..-			+
5. Jong zijn in Oud Krispijn	..	..++	..++	-	..++	++					-			..++
6. Oud worden in Oud Krispijn	..++	++	..++	-	..+++	+			-	..+	..+			..++
7. Individuele zorg			..++	-	..++	..++			-	..-	..-	..-		..++
8. Werk en economie	-		..++	-	..+	..++			..+	..+	..++	-		+

Uit de figuur kan worden afgelezen dat:

- De effecten die optreden zijn vrijwel allemaal ‘gewenste’ effecten. Sommige maatregelenpakketten veroorzaken zowel een ongewenst als een gewenst effect (zie het voorbeeld hierboven van het effect van “Mobiliseren eigen kracht bewoners” op het veiligheidsgevoel. Uitsluitend ongewenste effecten komen voor bij de

maatregelenpakketten “Werk en economie” (veroorzaakt een toename van het aantal vernielingen en een afname van de interactie tussen bewoners en hun omgeving) en “Jong zijn in Oud Krispijn” (zorgt ook voor een afname van de interactie tussen bewoners en hun omgeving).

- Er bij meerdere maatregelenpakketten sprake is van onverwachte – gelukkig positieve – effecten. Dit is met name het geval bij de maatregelen van ‘Buurt in beweging’ en ‘Jong zijn in Oud Krispijn’ (respectievelijk 6 en 5x). Kennelijk grijpen deze maatregelen breder in de - dynamiek van de - wijk in dan verwacht.
- Er bij enkele maatregelenpakketten is ook sprake van het niet optreden van wel verwachte effecten. Dit is met name het geval bij de maatregelen van ‘Individuele zorg’ (op doelstellingen 1 en 9) en ‘Werk en economie’ (op doelstelling 1 – daar treedt zelfs een ongewenst effect op, namelijk een afname van de interactie tussen bewoners en omgeving).

Hierna worden de algemene conclusies beschreven. Eerst vanuit de doelstellingen (paragraaf 2.5, de kolommen in bovenstaande figuur), daarna vanuit de maatregelenpakketten (paragraaf 2.6, de rijen in de figuur).

2.5

ALGEMENE CONCLUSIES OP HOOFDLIJNEN

In deze paragraaf worden de uitkomsten, gezien vanuit de doelstellingen beschreven. Belangrijkste overaluitkomst is misschien wel dat alle maatregelenpakketten effecten laten zien op een groot aantal kenmerken in de wijk: ‘Alles hangt met alles samen’. Onderstaand worden per doel beschreven welke maatregelpakketten er het meeste effect op hebben.

DOEL 1: ACTIEVE EN BETROKKEN BEWONERS

- De maatregelenpakketten ‘Buurt in beweging’, ‘Voorzieningen’, ‘Mobiliseren eigen kracht bewoners’ en ‘Oud worden in Oud Krispijn’ hebben het meeste effect op de interactie tussen bewoners en hun omgeving:
- Doel 2: Positief imago
- Alle maatregelenpakketten hebben een positief effect op het imago van de wijk. Daarnaast veroorzaken de pakketten ‘Mobiliseren eigen kracht bewoners’ en ‘Werk en economie’ ook een kleine afname van het imago. Het pakket ‘Mobiliseren eigen kracht bewoners’ veroorzaakt een toename van de interactie tussen bewoners en hun omgeving, waardoor de sociale cohesie sterk toeneemt. Dit veroorzaakt een kleine afname van het imago (gesloten cultuur).

DOEL 3: GEMIDDELDE WERKLOOSHEID

- Bijna alle maatregelenpakketten (uitzondering ‘Oud worden in Oud Krispijn’) hebben een gunstig, maar beperkt, effect op het werkloosheidspercentage. Voor een aantal maatregelenpakketten geldt, dat dit wordt veroorzaakt door een verbetering van de kwaliteit van hulp- en dienstverlening of meer blauw op straat, waardoor het aantal verslaafden afneemt, waardoor het werkloosheidspercentage in de wijk afneemt. Ervan uitgaande dat verslaafden vaak werkloos zijn, zorgt minder verslaafden in de wijk voor minder werklozen in de wijk. De afname van het aantal verslaafden werkt overal op positief op door. Het pakket ‘voorzieningen’ veroorzaakt een toename van de taalvaardigheid en een afname van de schooluitval, waardoor de werkloosheid onder jongeren afneemt. Tot slot zijn er verschillende factoren waardoor het imago van de wijk toeneemt, een toename hiervan trekt weer bewoners uit de midden- en hoge

inkomensgroepen aan, wat weer verder zorgt voor een afname van het werkloosheidspercentage.

**DOEL 4: SOCIAAL EN FYSIEK
VEILIGE OPENBARE RUIMTE**

- Alle maatregelenpakketten veroorzaken een toename van het veiligheidsgevoel. Bij pakketten die een sterke toename van het veiligheidsgevoel veroorzaken, komt dit door een toename van de interactie tussen bewoners en hun omgeving, waardoor de sociale controle toeneemt. Dit veroorzaakt weer een afname van overlast, waardoor het veiligheidsgevoel toeneemt. Ook een toename van de kwaliteit van hulp- en dienstverlening draagt ook bij aan een afname van de overlast (o.a. door verslaafden en drugsgebruikers) en daarmee aan een toename van het veiligheidsgevoel.
- Doel 5: Variatie in inkomensgroepen
- Vanwege de huidige verdeling van inkomens in de wijk, zijn de maatregelen ingezet om vooral het aandeel midden en hoge inkomensgroepen te vergroten¹. Alle maatregelenpakketten veroorzaken een toename van het aandeel midden en hoge inkomensgroepen. De bepalende factor hierin is het imago van de wijk. Een toename van het imago, bijvoorbeeld als gevolg van betere voorzieningen of een afname van de criminaliteit, vernielingen en rommel op straat, zorgt ervoor dat meer mensen met midden en hoge inkomens zich gaan vestigen in de wijk.

**DOEL 6: LAAGBOUW,
VOLDOENDE OPEN RUIMTE
EN GROEN**

- Het doel 'Laagbouw, voldoende open ruimte en groen' wordt niet bereikt met de maatregelen uit het sociaal programma. Deze doelstelling is een 'vreemde eend' in het sociale programma van het Raamwerk 2013. Er zijn geen maatregelenpakketten waarvan beoogd was dat ze wel effect zouden hebben op dit doel. Naar verwachting geldt dat wel voor de maatregelen uit het fysieke programma, die niet zijn meegenomen in deze analyse.

**DOEL 7: NETTE STRATEN EN
SCHONE LEEFOMGEVING**

- Er zijn twee mechanismen te onderscheiden die zorgen voor een afname van bekladding, rommel op straat en vernielingen. De eerste is een toename van de interactie in de wijk als gevolg van de maatregelen, waardoor de sociale controle toeneemt en de bekladding, rommel en vernielingen afnemen. Deze oorzaak-effectketen is te onderscheiden bij alle maatregelenpakketten, met uitzondering van "Jong zijn in Oud Krispijn". De tweede oorzaak-gevolg keten die zorgt voor een afname van vernielingen is een toename van de betrokkenheid van ouders bij hun kinderen, waardoor de schooluitval afneemt en er minder hangjongeren op straat zijn. Deze treedt op als gevolg van de maatregelen van "Jong zijn in Oud Krispijn".

**DOEL 8. GOEDE
LEERPRESTATIES VAN DE
OPGROEIENDE JEUGD.**

- De maatregelenpakketten 'Voorzieningen' en 'Individuele zorg' hebben het grootste effect op schooluitval. Dit wordt veroorzaakt door een toename van de kwaliteit van hulp- en dienstverlening, waardoor het aantal zorggezinmen afneemt en de schooluitval afneemt. Het pakket 'Jong zijn in Oud Krispijn' veroorzaakt slechts een kleine afname van schooluitval, omdat dat pakket minder gericht is op de kwaliteit van de hulp- en dienstverlening (kleiner effect).

¹ Een belangrijke opmerking hierbij is dat gedurende de looptijd van het huidige beleid (tot 2013) de bevolkingssamenstelling en verdeling van de inkomensgroepen gemonitord moet worden om te bepalen of maatregelen bijgesteld moeten worden. Het is niet de bedoeling dat de verdeling van de inkomensgroepen teveel doorslaat naar de midden- en hoge inkomens.

DOEL 9: TOEREIKEND ZORGAANBOD VOOR OUDEREN

- In het model is geen toename te zien van het aantal voorzieningen voor ouderen specifiek. Het aantal voorzieningen (algemeen) en de kwaliteit ervan nemen wel toe door de maatregelenpakketten ‘Mobiliseren eigen kracht bewoners’ en ‘Voorzieningen’.

DOEL 10: BETERE BEREIKBAARHEID EN TOEGANKELIJKHEID VAN DE WELZIJSVOORZIENINGEN

- Alle maatregelenpakketten veroorzaken een toename van de kwaliteit van hulp- en dienstverlening. Een belangrijke factor hierin is een toename van de kennis van wijk en bewoners (vertrouwdheid in de buurt) door bijvoorbeeld meer deelname aan activiteiten of meer blauw op straat.

2.6

EFFECTEN PER MAATREGELPAKKET

Pakket 1 ‘Mobiliseren eigen kracht bewoners’

Dit pakket bevat (in dit onderzoek) de volgende maatregelen:

- Bijstaan ouderen bij zelfstandig wonen.
- Servicecentrum.
- Sociaal raadslidenwerk.
- Vergroten betrokkenheid bewoners.
- Vadergroep.

Dit maatregelenpakket heeft een sterk direct effect (toename van) op het aantal voorzieningen, het veiligheidsgevoel, de interactie tussen bewoners en hun omgeving, de binding met de wijk, en daarnaast een (kleiner) direct effect (afname van) op het aantal zorggezin en de sociale frustratie. Opvallende indirecte effecten zijn een toename van het imago van de wijk en het veiligheidsgevoel. De toename van het imago wordt, op de korte termijn, veroorzaakt door een sterke afname van de overlast van jongeren als gevolg van een toename van de sociale cohesie.

Het pakket veroorzaakt naast positieve effecten op de langere termijn ook enkele ongewenste effecten o.a. op het imago van de wijk en vernielingen. Een toename van de sociale cohesie (door een toename van de interactie tussen bewoners en hun omgeving, direct gevolg van de maatregel) veroorzaakt een afname van het imago (gesloten cultuur), waardoor het aandeel midden en hoge inkomensgroepen ook afneemt.

De vernielingen kunnen licht toenemen als gevolg van een toename van het aantal voorzieningen dat parkeeroverlast en meer hangjongeren veroorzaakt. Deze kenmerken zorgen voor een kleine toename van de vernielingen. Daar staat een grote afname van het aantal vernielingen tegenover doordat het pakket maatregelen een toename van de sociale cohesie veroorzaakt (het “op elkaar letten” heeft een preventieve werking).

Het pakket kan ook een kleine afname van de interactie tussen bewoners en hun omgeving tot gevolg hebben. Deze kleine afname van de interactie tussen bewoners en hun omgeving wordt veroorzaakt door een sterke toename van het veiligheidsgevoel (direct effect van de maatregelen ‘bijstaan ouderen bij zelfstandig wonen’ en ‘vergroten betrokkenheid bewoners’).

Pakket 2 'Buurt in beweging'

Dit pakket bevat de volgende maatregel:

- Festiviteiten en evenementen

Dit pakket laat zien dat door een toenemende interactie tussen de bewoners met hun omgeving en deelname aan verenigingen en activiteiten (het elkaar ontmoeten), het imago van de wijk en de binding met de wijk toenemen. Daarnaast treden positieve effecten op als een toename van het veiligheidsgevoel en een afname van vernielingen en rommel op straat. Opgemerkt moet worden dat zowel de directe als de indirecte effecten beperkt zijn qua grootte.

Pakket 3 'Voorzieningen'

Dit pakket bevat de volgende maatregelen:

- Buitenwacht.
- Ontmoetingshuizen (inloophuizen).
- Wijkinformatiecentrum.
- Huiswerkhuis.
- Speel-o-theek.
- Vrouwencentrum Menzil.

Dit pakket laat (positieve) effecten zien op een groot aantal kenmerken van de wijk. Dit is logisch omdat dit pakket is samengesteld uit een groot aantal maatregelen. Opvallend is de sterke afname van de schooluitval (direct effect) waardoor het aantal vernielingen op straat sterk afneemt (minder hangjongeren).

Belangrijk is op te merken dat dit pakket kan bestaan uit het treffen van voorzieningen enerzijds, en het uitvoeren van activiteiten anderzijds. In deze analyse zijn we uitgegaan van zowel het treffen van voorzieningen in combinatie met de daar uitgevoerde activiteiten. Dit pakket aan maatregelen is daarmee voor een deel een randvoorwaarde voor de andere maatregelenpakketten. De voorzieningen zijn nodig om andere activiteiten mogelijk te maken. Dit maatregelenpakket is daarmee nodig voor de andere pakketten².

Pakket 4 'veiligheid'

Dit pakket bevat (in dit onderzoek) de volgende maatregelen:

- Buurtagent.
- Werkgroep veiligheid.
- Stadswacht.
- Optreden overlast.
- Wijkshouw.
- Witte Tornado.
- Preventie- en veiligheidsprojecten.

Dit maatregelenpakket laat in de directe effecten onder andere een kleine afname zien van drugsgebruik, vernielingen en bekladding. Het zijn echter relatief beperkte afnames. De grotere effecten zijn te zien in de indirecte effecten: toename veiligheidsgevoel, toename

² In het model heeft (het weghalen of toevoegen van) dit maatregelenpakket geen effect op de oorzaak-gevolg-relaties van andere maatregelen.

imago en toename midden en hoge inkomensgroepen. De toename van het veiligheidsgevoel wordt veroorzaakt door een toename van de sociale controle en een afname van de overlast door meer blauw op straat (preventieve werking).

Pakket 5 ‘Jong zijn in Oud-Krispijn’

Dit pakket bevat (in dit onderzoek) de volgende maatregelen:

- Opvoedingsondersteuning.
- Signaleringsnetwerk jongeren.

Opvallende directe effecten zijn een toename van de taalvaardigheid, betrokkenheid ouders en een afname van het aantal zorggezinnen. De effecten op werkloosheidspercentage en schooluitval zijn relatief klein. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de effecten van het investeren in leren en vooruit komen van de jeugd pas over een middellange tot lange periode zichtbaar zullen worden.

Pakket 6 ‘Oud worden in Oud-Krispijn’

Dit pakket bevat (in dit onderzoek) de volgende maatregelen:

- Bijstaan ouderen bij zelfstandig wonen.
- Ouderenpanel.
- Ouderen adviseur.
- Activiteiten voor ouderen.

Dit pakket zorgt voor veel positieve effecten, waaronder een sterke toename van het veiligheidsgevoel. Ouderen blijken een belangrijke rol te spelen t.a.v. de interactie in de wijk en sociale cohesie, waardoor rommel op straat en vernielingen worden voorkomen.

Pakket 7 ‘individuele zorg’

Dit pakket bevat (in dit onderzoek) de volgende maatregelen:

- Zorg(netwerk), zorg voor individu.
- Informatie en advies.

Dit pakket veroorzaakt veel directe effecten, op onder andere het aandeel zorggezinnen en overlast. Dit maatregelenpakket doet wat verwacht wordt en draagt daarmee bij aan de doelen voor Oud Krispijn, zoals een afname van het aandeel zorggezinnen, overlast, kleine criminaliteit en schooluitval. Hier staat tegenover dat dit pakket geen effect heeft op de interactie tussen bewoners en hun omgeving, en de deelname aan verenigingen en activiteiten, terwijl dit wel verwacht werd.

Pakket 8 ‘werk en economie’

Dit pakket bevat (in dit onderzoek) de volgende maatregelen:

- Buurtserviceteam.
- Ondernemerloket.
- Winkelstraatmanager.
- Ondernemersvereniging.
- Werkpunt sociale dienst.

Allesomvattend: dit pakket heeft een positief effect op het imago. Er is onder andere een toename te zien van het aantal dan wel de kwaliteit van de winkels, winkelstrips en

horecagelegenheden. Er is een kleine afname te zien van de werkloosheid onder jongeren, schooluitval en kleine criminaliteit.

Het pakket laat naast enkele positieve effecten ook verschillende negatieve effecten zien op o.a. het veiligheidsgevoel, rommel op straat en vernielingen. Dit komt doordat het pakket gepaard gaat met parkeer- en verkeersoverlast, meer rommel op straat, vernielingen en daardoor kleine afname imago. Hieruit kan geconcludeerd worden dat dit pakket dan ook gepaard zal moeten gaan met maatregelen die de negatieve effecten verminderen.

BIJLAGE 1

Oud Krispijn Vernieuwt – Raamwerk 2013

Uit het raamwerk 2013 valt de volgende informatie op te maken.

Probleemdefinitie: wat is het probleem?

“Oud Krispijn Vernieuwt moet concrete oplossingen bieden voor de problemen die de wijk kent: lage woonwaardering, gevoelens van onveiligheid, verkeersonveiligheid, een leefbaarheid die het in sommige straten soms zwaar te verduren heeft.”

Doelstellingen: wat wil je bereiken?

Oud Krispijn verandert in een wijk met:

1. actieve en betrokken bewoners
2. een positief imago
3. een gemiddelde werkloosheid
4. een sociaal en fysiek veilige openbare ruimte
5. variatie in inkomensgroepen
6. laagbouw, voldoende open ruimte en groen
7. nette straten en schone leefomgeving
8. goede leerprestaties van de opgroeiende jeugd
9. een toereikend zorgaanbod voor ouderen
10. een betere bereikbaarheid en toegankelijkheid van de welzijnsvoorzieningen

In het raamwerk 2013 worden de volgende maatregelenprogramma's (vet gedrukt) binnen het sociaal programma genoemd. Uit het uitvoeringsprogramma blijken de afzonderlijke maatregelen per programma³:

▪ **1. Mobiliseren eigen kracht bewoners**

- Bijstaan ouderen bij zelfstandig wonen *
- Servicecentrum *
- Sociaal raadsliedenwerk *
- Vergroten betrokkenheid bewoners *
- Cultuuruitwisseling, kunst, koken
- Communicatie
- Moederpunt en ouderpunt. Ondersteuning aan vrouwen over verschillende onderwerpen (Cursussen, Culturele activiteiten, Educatieve activiteiten, Taalondersteuning)
- Vadergroep *

▪ **2. Buurt in beweging**

- Festiviteiten en evenementen *

³ De maatregelen gemarkeerd met een * zijn meegenomen in het onderzoek.

- Buiten Spelen en Binnen Spelen spel, sport, toneel, dans en muziek. Werkt nauw samen met anderen in de wijk, zoals ouders, Bureau Sportstimulering, To-Be, School in de Samenleving en speeltuinen

■ **3. Voorzieningen**

- Buitenwacht *
- Werkpunt
- Servicecentrum
- Ontmoetingshuizen (inloophuizen) *
- Nos Kas
- Partour
- Wijkinformatiecentrum *
- Huiswerkhuis *
- Speel-o-theek *
- Vrouwencentrum menzil *

■ **4. Veiligheid**

- Buurtagent *
- Werkgroep veiligheid *
- Stadswacht *
- Optreden drugsoverlast, criminaliteit, etc. *
- Wijkschouw *
- Witte Tornado *
- Preventie- en veiligheidsprojecten *

■ **5. Jong zijn in Oud Krispijn**

- Opvoedingsondersteuning en de sociale ontwikkeling van kinderen *
  - Signaleringsnetwerk jongeren (intensief samenwerking tussen het jongerenwerk, Bureau Jeugdzorg, onderwijs, politie en justitie) *
  - Jongerenwerk gericht op een mentaliteitsbeïnvloeding.
  - Inloop en ontmoetingsavonden, sport- en spelactiviteiten, digitale werkplaats, websites maken en nog veel meer.
  - Jong ontmoet oud
  - Jongerenwerkers aandacht aan jongeren door hen te stimuleren hun school af te maken, of werk te zoeken. Soms worden jongeren begeleid naar arbeidsbureau, school en dergelijke.
- Acties die er op zijn gericht om het aantal jongeren dat zonder startkwalificatie op de arbeidsmarkt komt terug te dringen ondersteuning en verbetering van hun bedrijfsvoering
- TOS
  - Kinderdagopvang 0-4 jarigen voor-, tussen- en naschoolse opvang 4-12 jarigen
  - Opvoedingsondersteuning
  - SIS
  - Buurtopbouwwerk
  - DWO-bus

■ **6. Oud worden in Oud Krispijn**

- Bijstaan ouderen bij zelfstandig wonen *
- Ouderenpanel *

- Ouderen adviseur *
- Activiteiten voor ouderen *
- **7. Individuele zorg**
  - Zorg(netwerk), zorg voor individu *
  - Begeleiden multiprobleemgezinnen
  - Zorgmijders
  - Informatie en advies *
- **8 Werk en economie**
  - Buurtserviceteam *
  - Ondernemerloket *
  - Winkelstraatmanager *
  - Ondernemersvereniging *
  - Werkpunt sociale dienst *

BIJLAGE 2

Bespiegelingen van ARCADIS op de resultaten

De deskundigen van ARCADIS hebben tijdens de RAP-sessies Oud Krispijn gesproken met vele betrokkenen en kenners van de wijk. Op basis hiervan – en op basis van al eerdere betrokkenheid bij de wijk en daarmee kennis van en gevoel voor wat er speelt – willen we ‘het verhaal van de wijk’ nog kwijt. Dat staat beschreven in deze bijlage.

Voldoende schakels, nu de keten

Het Raamwerk 2013 is het plan van de vernieuwing voor oud Krispijn in Dordrecht. Het Raamwerk is geen eindstation, maar een ondernemende stap in een vernieuwingsproces. Het geeft aan hoe de vernieuwing in de wijk Oud Krispijn verder wordt aangepakt en met welk doel. Daarmee zijn de problemen natuurlijk niet in één keer opgelost. Maar kansen worden benut en omgezet in daden, en aanwezige mogelijkheden gaan werkelijkheid worden. In dit hoofdstuk wordt een verdere uitleg gegeven van het raamwerk en haar doelstellingen en maatregelen.

Het sociale programma in Raamwerk 2013

In het programma Oud Krispijn Vernieuwt zijn activiteiten opgenomen om de sociale verbondenheid in het veranderingsproces te stimuleren. In het programma Oud Krispijn Vernieuwt zijn activiteiten opgenomen om de sociale verbondenheid in het veranderingsproces te stimuleren. Het is van groot belang de bewoners te betrekken bij de vernieuwing, ze het vertrouwen te geven en zich mede verantwoordelijk te laten voelen voor de behaalde successen in hun wijk en de veranderingen die er plaats vinden. Deze betrokkenheid wordt gestimuleerd door het organiseren van inspraak- en ontmoetingsavonden, behaalde mijlpalen met elkaar te vieren en te zorgen voor een prettige en goede sfeer. De inzet van de bewoners krijgt bovendien positieve aandacht in de publiciteit en levert daarmee ook weer een bijdrage aan het gewenste imago van de wijk.

Hebben de maatregelen nu effect?

Kort en bondig: Ja!

Met name schuilt de kracht en daarmee het bereiken van de effecten en de resultaten (de realisatie van de doelstellingen) in de combinatie en samenhang tussen de maatregelpakketten. De ‘verwevenheid’ blijkt uit de breedte van de indirecte effecten van maatregelen. Vaak zijn dit de niet voorziene, de onverwachte effecten van een maatregel op het realiseren van ‘een ander doel’ dan waarvoor de maatregel is bedoeld. Soms blijkt een maatregel in zijn directe effectketen ‘tegen te vallen’, maar draagt anderszins sterk bij aan andere maatregelen en het realiseren van doelen.

De onzichtbare kracht: verwevenheid

De maatregelen hebben allemaal hun eigen directe en indirecte effecten op het functioneren van Oud Krispijn en het behalen van de resultaten. Als de resultaten over de ‘volle breedte’

worden gezien blijkt dat juist de verwevenheid, de onderlinge en vaak onverwachte wederzijdse versterking het rendement van maatregelen bevordert.

Het ‘over de zuilen heen’ denken en ontwikkelen is zich aan het bewijzen. Duidelijk is dat in Oud Krispijn de problemen, om het maar even kort door de bocht te zeggen, niet worden veroorzaakt door een bepaald percentage kansarmen of allochtonen, maar onderkend wordt dat de problematiek veroorzaakt wordt door het ontbreken van perspectief en de mogelijkheden tot sociale stijging. De stijging is ingezet, maar alertheid in de toekomst blijft noodzakelijk: een dreigende tweedeling in de arbeidsmarkt, en (daarmee gepaard gaande) versterkte dualisering van de sociale structuur dreigt.

Het ontstaan van een duidelijke kloof tussen degenen die de sprong naar de middenklasse maken en degenen die een onderklasse dreigen te gaan vormen, met alle verstoorde gezinsverhoudingen, bovengemiddelde misdaad, van generatie op generatie overgedragen armoede die daar bij hoort. Hierdoor kunnen de gedane inspanningen teloor gaan! De inzet op de sociaaleconomische emancipatie (sociale stijging) samen met veiligheid, sociale cohesie en sociale stabiliteit bewijst zijn meerwaarde. Maatregelen ten behoeve van het ‘wegwerken’ van sociaaleconomische achterstand (het bieden van perspectief) en het dichten van sociaal-culturele kloven (verbinden van –groepen van- mensen) dragen bij aan zaken zoals kansen op werk, doorstromen in het onderwijs (startkwalificaties), het succesvol deelnemen aan een opleiding en (daarmee) de mogelijkheid tot het doorstromen naar betere banen. Het zijn echter tijdsintensieve trajecten: resultaten zijn pas na langere termijn zichtbaar.

Verschillende maatregelen dragen hieraan bij (bijvoorbeeld jong zijn in Oud Krispijn, individuele zorg). De verbetering van leefbaarheids- en veiligheidsvraagstukken (directe(re) en op korte termijn resultaten) dragen daadwerkelijk bij aan het behalen van de langere termijn doelen (met name de maatregelen in het kader van ‘veiligheid’ dragen hieraan bij). Een stabiele, veilige omgeving waar herhaalde ontmoetingen plaatsvinden die, op hun beurt bijdragen aan het leggen van ‘verbanden’ tussen mensen. Vervolgens leidt dat weer tot de potentie om te leiden tot wederzijds begrip, respect en sympathie. Het gaat dan echter niet om de incidentele ontmoeting, maar om structurele verbanden door wederzijdse relaties en sociale banden. Verschillende maatregelen dragen hier aan bij (bv buurt in beweging, voorzieningen). Naast de directe maatregelen voor het mobiliseren van de eigen kracht van bewoners wordt, door de investeringen in de sociale cohesie en het versterken van het sociaal kapitaal, de wijk in staat gesteld zichzelf te bedruipen. Onderwijs is een belangrijke schakel in het proces naar sociaaleconomische integratie en de relatie tussen de maatregelen in het Raamwerk en het onderwijs is een sterke factor voor sociale stijging. Voor de kwetsbare groepen is niet alleen aandacht voor verzorging, preventie en handhaving, maar ook voor het scheppen van werk en het opleiden van mensen die lage kwalificaties hebben. Juist de aandacht voor deze structurele problemen verbetert de leefbaarheid van de wijk duurzaam. De maatregelen vormen als het ware een netwerk, waarin door de samenhang tussen de maatregelen (bijvoorbeeld) kinderen, jongeren en jeugdigen ontwikkelingskansen geboden worden.

De schakels zijn er, nu de keten

De effecten van de maatregelen zijn aantoonbaar en veronderstelt kan worden dat de doelen gerealiseerd kunnen worden.

Zijn we er dan ook? Het gaat goed met Oud Krispijn, maar kan het nog beter? De samenwerking tussen opbouwwerkers, welzijnswerkers, onderwijs, zorg en welzijn en politie vormt een scharnierpunt voor het realiseren van de doelen. Het gaat daarbij om het leggen van slimme combinaties tussen sectoren, instanties die elkaar ondersteunen en aanvullen: niet los van elkaar, maar vervlochten aan de taakstelling van elk van de partijen. Een van de successen is, los van de projecten, de samenwerking tussen partijen. Vaak gebeurt dit op basis van het feit dat ‘mensen elkaar’ goed kennen en is de samenwerking ‘informeel’ georganiseerd. Om tot effectieve en efficiënte arrangementen in het complexe veld van wonen, zorg, welzijn, onderwijs, integratie te komen, lijkt het noodzakelijk dat partijen hun kennis en vaardigheden nog verder gaan combineren. Niet in de laatste plaats omdat de partijen in dit veld in belangrijke mate ook van elkaar afhankelijk zijn voor het realiseren van de eigen doelstellingen. Dit blijkt uit de uitkomsten van dit onderzoek. De toetreding van en samenwerking tussen partijen kan bovendien leiden tot innovatieve oplossingen, dat wil zeggen doorbraken voor problemen die tot op dat moment niet werden opgelost. En zeker niet als minste tot kostenreductie.

De Wet maatschappelijke Ondersteuning (WMO) kan –door een andere vorm van regelgeving- een verdere impuls geven. De WMO regelt kort gezegd dat gemeenten moeten zorgen voor een goed samenhangend stelsel van ondersteuning voor bewoners die niet goed in staat zijn in bepaalde situaties zelf, of samen met anderen oplossingen te realiseren. De WMO biedt kansen om tot een ander aanbod dan het traditionele te komen. De samenwerking tussen de partijen in Oud Krispijn kan daarmee een extra impuls krijgen.

BIJLAGE 3

Kenmerken van Oud-Krispijn

Op basis van eerder onderzoek door ARCADIS (MKBA Grote Stedenbeleid) en kennis van de wijk en bewoners (inbreng door de experts in de werksessies) zijn de volgende relevante kenmerken van Oud-Krispijn bepaald (verdeeld over 6 categorieën):

Tabel 3.1

Relevante kenmerken van Oud-Krispijn

Categorie	Kenmerk	Toelichting
Werkeloosheid	Werkloosheidspercentage	
	Percentage landurig werkelozen	<i>Structureel werkelozen, dus geen conjuncturele invloed</i>
	Werkeloosheid jongeren	
	Beschikbaarheid banen	<i>Voor wijkbewoners</i>
Basisonderwijs	Aanwezigheid basisscholen	<i>Aantal</i>
	Schooluitval	<i>Hieronder vallen ook kinderen die niet doorstromen van basisschool naar middelbare school</i>
	Kwaliteit basisscholen	
	Taalvaardigheid	
	Aantal leerlingen	<i>In de wijk</i>
	Brede School	
Stedelijkheid	Percentage hoogbouw	
	Aantal woningen uit periode 1975 - 1985	
	Gemiddelde omvang woningen	
	Percentage koopwoningen (betaalbaar en duur)	
	Percentage huurwoningen sociale sector	
	Bezettingsgraad woningen	<i>Aantal mensen per woning</i>
	Doorstroming	<i>woonduur, mutatiegraad, migratie binnen de wijk</i>
	Inbraakveiligheid panden	
	Leegstand (onverhuurbaar)	<i>leegstand door onverhuurbaarheid, leefbaarheid</i>
	Onderhoudsniveau woningen	<i>incl tuin</i>
	Clustering probleemgezinnen	
	Percentage particuliere huur onderste segment	
	Percentage koopwoningen (goedkoop)	
	Nabijheid centrum	
	Percentage nieuwbouw	
	Percentage onderhuur	
	Instroom bewoners	<i>Nieuwe bewoners</i>
	Uitstroom bewoners	<i>Krispijners die de wijk uit verhuizen</i>
	Leegstand (sloop)	<i>Leegstand door sloop</i>
	Waarde panden	<i>waarde van het vastgoed</i>

(Fysieke) eigenschappen	Tevredenheid over wijk	<i>Tevredenheid over de bebouwde omgeving</i>
	Aantal buurtwinkels	
	Kwaliteit voorzieningen	<i>Passend voor de bevolkingsgroep (bv moskee in wijk met veel marokkanen)</i>
	Hoeveelheid groen	<i>stedenbouwkundige structuur, woningdichtheid, hoe ruim is de wijk opgezet</i>
	Imago van de wijk	<i>Imago van de wijk, incl. positie op de woningmarkt van de stad</i>
	Zicht op panden	
	Aantal voorzieningen algemeen	<i>Niet: scholen</i>
	Blauw op straat	<i>Niet (alleen) politie. Ook de partners / hulpverleners ihkv leefbaarheid (gemeente).</i>
	Kwaliteit hulp- en dienstverlening	<i>Betrekking op directe en duurzame hulpverlening</i>
	Aantal voorzieningen ouderen	
	Aantal voorzieningen kinderen	
	Hoeveelheid parkeerruimte	
	Oppervlakte openbare ruimte	<i>in verhouding tot het oppervlakte bebouwd gebied.</i>
	Winkelstrips	<i>Kwaliteit winkelstrips (versterking)</i>
	Bevolkingsaanstelling	Aantal horecagelegenheden
Aandeel jongeren		
Aandeel Antillianen		
Aandeel kinderen		<i>tot ca. 8 jaar</i>
Aantal kinderen per gezin		
Aantal verslaafden		<i>drugs, drank, etc</i>
Aandeel Turken		
Aandeel Marokkanen		
Aandeel gezinnen met jonge kinderen		
Aandeel ouderen		<i>VUT + pensioen</i>
Aandeel midden en hoge inkomensgroepen		
Aandeel zorggezinnen		<i>incl. zorgkinderen</i>
Eenzijdigheid etnische mix		<i>Culturele differentiatie gewijzigd in mix. Gaat over onbalans in mix, dominantie één etnische groep</i>
Aandeel probleemgroepen		<i>Niet geregistreerde groepen, bv illegalen, krakers</i>
Aandeel eenoudergezinnen		
Aandeel 1-persoonshuishoudens		
Aandeel Polen		
Veiligheid en leefbaarheid		Overlast van dronken mensen
	Overlast van drugsgebruik	
	Overlast van jongeren	
	Vernielingen	<i>Vernielingen openbare werken en particulier bezit</i>
	Rommel op straat	
	Bekladding	
	Aantal hangjongeren op straat	
	Aantal snelheidsovertredingen	
	Parkeeroverlast	
	Verkeersveiligheid	

Veiligheidsgevoel	
Aantal hangvolwassenen op straat	
Zware criminaliteit	<i>Zeden- en geweldsdelicten</i>
Kleine criminaliteit	<i>fietsendiefstal, winkeldiefstal, autoinbraken, inbraken in woningen</i>
Overlast van ouderen	
Overlast door buren	
Overlast van kinderen	
Overlast Polen	
Vertrouwdheid in de buurt	
Sociale controle	
Sociale cohesie	<i>buurtcontacten incl. sociale controle Relatie met identificatie is belangrijk.</i>
Sociale frustratie	<i>verschil tussen gewenste en werkelijke plek op sociale ladder</i>
Deelname vereniging/activiteiten	
Interactie ouderen en jongeren	<i>Interactie Nederlandse ouderen en (allochtone) jongeren (positief)</i>
Kennis van wijk en bewoners	
Interactie bewoners - omgeving	
Binding met de wijk	<i>Gevoel van betrokkenheid</i>
Betrokkenheid ouders	<i>betrokkenheid bij schoolgaand kind</i>
Overeenstemming Levensritmes	<i>Mix van verschillende leefritmes (werk)</i>
Botsingen ouderen en jongeren	<i>Foute interactie tussen ouderen en (allochtone) jongeren</i>

BIJLAGE 4

Relatiematrix

De relatiematrix laat alle relaties zien van het model Oud Krispijn. Zowel horizontaal als verticaal staan alle kenmerken.

De definitie van een relatie tussen kenmerk A en kenmerk B is als volgt.

+ (plus): een toename van A heeft een directe toename van B tot gevolg.

- (min): een toename van A heeft een directe afname van B tot gevolg.

variatie in sterkte:	+ of -	(zwak)
	++ of --	(gemiddeld)
	+++ of ---	(sterk)

De plussen en minnen in de matrix zijn een relatie van het kenmerk in de eerste kolom (verticaal) naar het kenmerk in de eerste rij (horizontaal).

PM Matrix invoegen uit xls of pdf bestand.

BIJLAGE 5

Doelstellingen en criteria

Voor de indirecte effecten is de effectiviteit van de maatregelen in Oud-Krispijn beoordeeld op een set van criteria. Een criterium is een kenmerk van de wijk waaraan je kunt toetsen of de doelstellingen behaald zijn of niet. In de onderstaande tabel zijn de criteria bij de doelstellingen uit het Raamwerk 2013 weergegeven.

Tabel 3.2

Criteria bij de doelstellingen uit het Raamwerk 2013

Doel 1: Actieve en betrokken bewoners
Interactie bewoners – omgeving
Deelname vereniging/activiteiten
Doel 2: Positief imago
Imago van de wijk
Doel 3: Gemiddelde werkloosheid
Werkloosheidspercentage
Doel 4: Sociaal en fysiek veilige openbare ruimte
Veiligheidsgevoel
Doel 5: Variatie in inkomensgroepen
Aandeel midden en hoge inkomensgroepen
Doel 6: Laagbouw, voldoende open ruimte en groen
Hoeveelheid groen
Percentage hoogbouw
Doel 7: Nette straten en schone leefomgeving
Bekladding
Rommel op straat
Vernielingen
Doel 8: Goede leerprestaties van de opgroeiende jeugd
Schooluitval
Doel 9: Toereikend zorgaanbod voor ouderen
Aantal voorzieningen ouderen
Doel 10: Betere bereikbaarheid en toegankelijkheid van de welzijnsvoorzieningen
Kwaliteit hulp- en dienstverlening

BIJLAGE 6

Eerste orde effecten van de maatregelen

Een maatregel wordt gedefinieerd als een verandering van één of meerder kenmerken als een direct gevolg van de maatregel.

De waarde van de kenmerk...

- +++ ... neemt sterk toe
- ++ ... neemt toe
- + ... neemt licht toe
- ... neemt licht af
- ... neemt af
- ... neemt sterk af

In de matrix op de volgende pagina is te zien welke eerste orde effecten gedefinieerd zijn als direct gevolg van de maatregelen uit het Raamwerk 2013.

PM Matrix invoegen uit xls of pdf bestand.

BIJLAGE 7

Alle effecten (in detail per maatregelenpakket)

1. Mobiliseren eigen kracht bewoners

Dit pakket bevat (in dit onderzoek) de volgende maatregelen:

- Bijstaan ouderen bij zelfstandig wonen
- Servicecentrum
- Sociaal raadsliedenwerk
- Vergroten betrokkenheid bewoners
- Vadergroep

Directe effecten⁴

Dit maatregelenpakket heeft de volgende directe effecten op het model van Oud-Krispijn (input van de experts):

- Sterke toename (++...+++) aantal voorzieningen algemeen
- Sterke toename (++...+++) veiligheidsgevoel
- Sterke toename (+...+++) interacties bewoners en omgeving
- Sterke toename (+...+++) binding met de wijk
- Toename (+...++) tevredenheid over de wijk
- Toename (++) kwaliteit hulp- en dienstverlening
- Kleine afname (-) leegstand (sloop)
- Kleine afname (-) uitstroom bewoners
- Kleine afname (-) aandeel zorggezinnen in de wijk
- Kleine afname (-) aandeel probleemgroepen
- Kleine afname (-) rommel op straat
- Kleine afname (-) overlast van ouderen
- Kleine afname (-) sociale frustratie
- Kleine toename (+) aandeel ouderen in de wijk
- Kleine toename (+) deelname verenigingen/activiteiten
- Kleine toename (+) kennis van wijk en bewoners

Indirecte effecten

De indirecte effecten zijn verkregen uit de analyse met het RAP. Afbeelding 3.2 geeft de effecten tot en met de vierde orde. Bij de indirecte effecten kijken we vooral naar de effecten op de criteria bij de doelstellingen van het raamwerk 2013 (zie paragraaf 3.5).

Dit maatregelenpakket laat de volgende indirecte effecten zien, die positief uitpakken voor de wijk:

- Sterke toename (+++) van de interactie tussen bewoners en hun omgeving
- Kleine toename (+) van de deelname aan verenigingen / activiteiten
- Sterke toename (+++) van het imago van de wijk
- Kleine afname (-) van het werkloosheidspercentage
- Sterke toename (+++) van het veiligheidsgevoel

⁴ Een maatregelenpakket bestaat uit meerdere maatregelen, die allemaal hun eigen directe effecten hebben. Hierdoor kan het directe effect van het maatregelenpakket bestaan uit een range, bijvoorbeeld +...++. Dit betekent dat de directe effecten van de individuele maatregelen in dat effect liggen tussen + en ++. De systematiek van RAP telt geen effecten op, maar laat de onder- en bovengrens zien.

- Toename (++) van het aandeel midden en hoge inkomensgroepen in de wijk
- Afname (--) van bekladding
- Sterke afname (---) van rommel op straat
- Sterke afname (---) van vernielingen
- Kleine afname (-) schooluitval
- Toename (++) kwaliteit van hulp- en dienstverlening

Daarnaast zijn er ook enkele indirecte effecten te zien, die negatief uitpakken voor de wijk:

- Kleine afname (-) interactie tussen bewoners en hun omgeving
- Afname (--) van het imago van de wijk
- Kleine afname (-) van het veiligheidsgevoel
- Afname (--) van het aandeel midden en hoge inkomensgroepen in de wijk
- Kleine toename (+) rommel op straat
- Kleine toename (+) van vernielingen

2. Buurt in beweging

Dit pakket bevat (in dit onderzoek) de volgende maatregel:

- Festiviteiten en evenementen

Directe effecten

Dit maatregelenpakket heeft de volgende directe effecten op het model van Oud-Krispijn (input van de experts):

- Toename (++) Blauw op straat
- Toename (++) deelname aan vereniging / activiteiten
- Kleine toename (+) interactie ouderen en jongeren
- Kleine toename (+) interactie bewoners met hun omgeving
- Kleine toename (+) binding met de wijk
- Kleine toename (+) betrokkenheid ouders

Indirecte effecten

De indirecte effecten zijn verkregen uit de analyse met het RAP. Afbeelding 3.2 geeft de effecten tot en met de vierde orde. Bij de indirecte effecten kijken we vooral naar de effecten op de criteria bij de doelstellingen van het raamwerk 2013 (zie paragraaf 3.5).

Dit maatregelenpakket laat de volgende indirecte effecten op de criteria zien, die positief uitpakken voor de wijk:

- Toename (++) interactie bewoners met hun omgeving
- Toename (++) imago van de wijk
- Kleine afname (-) van het werkloosheidspercentage
- Toename (++) van het veiligheidsgevoel
- Toename (++) van het aandeel midden en hoge inkomensgroepen in de wijk
- Kleine afname (-) van bekladding
- Afname (--) van rommel op straat
- Afname (--) van vernielingen
- Kleine toename (+) van de kwaliteit van hulp- en dienstverlening

Dit maatregelenpakket veroorzaakt geen indirecte effecten op de criteria, die negatief uitpakken voor de wijk.

3. Voorzieningen

Dit pakket bevat (in dit onderzoek) de volgende maatregelen:

- Buitenwacht
- Ontmoetingshuizen (inloophuizen)
- Wijkinformatiecentrum
- Huiswerkhuis
- Speel-o-theek
- Vrouwencentrum menzil

Directe effecten

Dit maatregelenpakket heeft de volgende directe effecten op het model van Oud-Krispijn (input van de experts):

- Sterke afname (---) schooluitval
- Sterke toename (++...+++)
taalvaardigheid
- Afname (--) aantal hangjongeren op straat
- Afname (--) overlast van kinderen
- Toename (++) brede school
- Toename (++) kwaliteit voorzieningen
- Toename (++) aantal voorzieningen voor kinderen
- Toename (++) veiligheidgevoel
- Toename (++) kennis van wijk en bewoners
- Toename (++) binding met de wijk
- Toename (+...++) sociale cohesie
- Toename (+...++) deelname aan verenigingen/activiteiten
- Toename (+...++) betrokkenheid ouders
- Kleine afname (-) rommel op straat
- Kleine afname (-) sociale frustratie
- Kleine toename (+) kwaliteit hulp- en dienstverlening
- Kleine toename (+) sociale controle
- Kleine toename (+) interactie bewoners met hun omgeving

Indirecte effecten

De indirecte effecten zijn verkregen uit de analyse met het RAP. Afbeelding 3.2 geeft de effecten tot en met de vierde orde. Bij de indirecte effecten kijken we vooral naar de effecten op de criteria bij de doelstellingen van het raamwerk 2013 (zie paragraaf 3.5).

Dit maatregelenpakket laat de volgende indirecte effecten zien, die positief uitpakken voor de wijk:

- Toename (++) interactie bewoners met hun omgeving
- Toename (++) deelname aan vereniging / activiteiten
- Toename (++) imago van de wijk
- Kleine afname (-) van het werkloosheidspercentage
- Toename (++) van het veiligheidsgevoel
- Toename (++) van het aandeel midden en hoge inkomensgroepen in de wijk
- Afname (--) van bekladding
- Afname (--) van rommel op straat
- Sterke afname (---) van vernielingen
- Sterke afname (---) van schooluitval
- Toename (++) van de kwaliteit van hulp- en dienstverlening

Dit maatregelenpakket veroorzaakt geen indirecte effecten op de criteria, die negatief uitpakken voor de wijk.

4. Veiligheid

Dit pakket bevat (in dit onderzoek) de volgende maatregelen:

- Buurtagent
- Werkgroep veiligheid
- Stadswacht
- Optreden overlast
- Wijkschouw
- Witte Tornado
- Preventie- en veiligheidsprojecten

Directe effecten

Dit maatregelenpakket heeft de volgende directe effecten op het model van Oud-Krispijn (input van de experts):

- Toename (++) blauw op straat
- Toename (++) veiligheidsgevoel
- Afname (- ... --) kleine criminaliteit
- Kleine afname (-) overlast van drugsgebruik
- Kleine afname (-) vernielingen
- Kleine afname (-) rommel op straat
- Kleine afname (-) bekladding
- Kleine afname (-) verkeersoverlast
- Kleine afname (-) zware criminaliteit
- Kleine toename (+) beschikbaarheid banen
- Kleine toename (+) kennis van wijk en bewoners
- Kleine toename (+) interactie bewoners met hun omgeving

Indirecte effecten

De indirecte effecten zijn verkregen uit de analyse met het RAP. Afbeelding 3.2 geeft de effecten tot en met de vierde orde. Bij de indirecte effecten kijken we vooral naar de effecten op de criteria bij de doelstellingen van het raamwerk 2013 (zie paragraaf 3.5).

Dit maatregelenpakket laat de volgende indirecte effecten zien, die positief uitpakken voor de wijk:

- Kleine toename (+) interactie bewoners met hun omgeving
- Toename (++) imago van de wijk
- Kleine afname (-) van het werkloosheidspercentage
- Toename (++) van het veiligheidsgevoel
- Toename (++) van het aandeel midden en hoge inkomensgroepen in de wijk
- Kleine afname (-) van bekladding
- Kleine afname (-) van rommel op straat
- Afname (--) van vernielingen
- Kleine toename (+) van de kwaliteit van hulp- en dienstverlening

Daarnaast is er ook een indirecte effect te zien, dat negatief uitpakt voor de wijk:

- Kleine afname (-) interactie bewoners met hun omgeving

5. Jong zijn in Oud Krispijn

Dit pakket bevat (in dit onderzoek) de volgende maatregelen:

- Opvoedingsondersteuning
- Signaleringsnetwerk jongeren

Directe effecten

Dit maatregelenpakket heeft de volgende directe effecten op het model van Oud-Krispijn (input van de experts):

- Afname (-) aandeel zorggezinnen in de wijk
- Afname (-) overlast van jongeren
- Afname (-) overlast van kinderen
- Toename (++) taalvaardigheid
- Toename (++) kwaliteit van hulp en dienstverlening
- Toename (++) kennis van wijk en bewoners
- Toename (++) betrokkenheid ouders
- Kleine afname (-) sociale frustratie

Indirecte effecten

De indirecte effecten zijn verkregen uit de analyse met het RAP. Afbeelding 3.2 geeft de effecten tot en met de vierde orde. Bij de indirecte effecten kijken we vooral naar de effecten op de criteria bij de doelstellingen van het raamwerk 2013 (zie paragraaf 3.5).

Dit maatregelenpakket laat de volgende indirecte effecten zien, die positief uitpakken voor de wijk:

- Toename (++) imago van de wijk
- Kleine afname (-) van het werkloosheidspercentage
- Toename (++) van het veiligheidsgevoel
- Sterke toename (+++) van het aandeel midden en hoge inkomensgroepen in de wijk
- Kleine afname (-) van vernielingen
- Kleine afname (-) van schooluitval
- Toename (++) van de kwaliteit van hulp- en dienstverlening

Daarnaast is er ook een indirecte effect te zien, dat negatief uitpakt voor de wijk:

- Kleine afname (-) interactie bewoners met hun omgeving

6. Oud worden in Oud Krispijn

Dit pakket bevat (in dit onderzoek) de volgende maatregelen:

- Bijstaan ouderen bij zelfstandig wonen
- Ouderenpanel
- Ouderen adviseur
- Activiteiten voor ouderen

Directe effecten

Dit maatregelenpakket heeft de volgende directe effecten op het model van Oud-Krispijn (input van de experts):

- Sterke toename (+++) veiligheidsgevoel
- Toename (++) kwaliteit van hulp- en dienstverlening
- Toename (++) deelname aan verenigingen / activiteiten
- Toename (+...++) kennis van wijk en bewoners

- Toename (+...++) interactie bewoners met hun omgeving
- Kleine afname (-) uitstroom van bewoners
- Kleine afname (-) overlast van ouderen
- Kleine toename (+) tevredenheid over de wijk
- Kleine toename (+) sociale cohesie
- Kleine toename (+) binding met de wijk
- Kleine toename (+) aandeel ouderen in de wijk

Indirecte effecten

De indirecte effecten zijn verkregen uit de analyse met het RAP. Afbeelding 3.2 geeft de effecten tot en met de vierde orde. Bij de indirecte effecten kijken we vooral naar de effecten op de criteria bij de doelstellingen van het raamwerk 2013 (zie paragraaf 3.5).

Dit maatregelenpakket laat de volgende indirecte effecten zien, die positief uitpakken voor de wijk:

- Toename (++) interactie bewoners met hun omgeving
- Toename (++) imago van de wijk
- Sterke toename (+++) van het veiligheidsgevoel
- Kleine toename (+) van het aandeel midden en hoge inkomensgroepen in de wijk
- Kleine afname (-) van bekladding
- Afname (-) van rommel op straat
- Afname (-) van vernielingen
- Toename (++) van de kwaliteit van hulp- en dienstverlening

Daarnaast zijn er ook enkele indirecte effecten te zien, die negatief uitpakken voor de wijk:

- Kleine afname (-) interactie bewoners met hun omgeving
- Kleine toename (+) rommel op straat
- Kleine toename (+) vernielingen

7. Individuele zorg

Dit pakket bevat (in dit onderzoek) de volgende maatregelen:

- Zorg(netwerk), zorg voor individu
- Informatie en advies

Directe effecten

Dit maatregelenpakket heeft de volgende directe effecten op het model van Oud-Krispijn (input van de experts):

- Afname (-) aandeel zorggezinnen in de wijk
- Afname (-) overlast van burens
- Afname (-...-) schooluitval
- Toename (++) kwaliteit hulp- en dienstverlening
- Toename (++) sociale cohesie
- Toename (++) kennis van wijk en bewoners
- Toename (++) betrokkenheid ouders
- Kleine afname (-) werkloosheidspercentage
- Kleine afname (-) aantal verslaafden
- Kleine afname (-) aandeel probleemgroepen in de wijk
- Kleine afname (-) overlast van dronken mensen
- Kleine afname (-) overlast van drugsgebruik
- Kleine afname (-) overlast van jongeren

- Kleine afname (-) rommel op straat
- Kleine afname (-) aantal hangjongeren op straat
- Kleine afname (-) kleine criminaliteit
- Kleine afname (-) overlast door kinderen
- Kleine afname (-) sociale frustratie
- Kleine toename (+) brede school
- Kleine toename (+) imago van de wijk
- Kleine toename (+) sociale controle

Indirecte effecten

De indirecte effecten zijn verkregen uit de analyse met het RAP. Afbeelding 3.2 geeft de effecten tot en met de vierde orde. Bij de indirecte effecten kijken we vooral naar de effecten op de criteria bij de doelstellingen van het raamwerk 2013 (zie paragraaf 3.5).

Dit maatregelenpakket laat de volgende indirecte effecten zien, die positief uitpakken voor de wijk:

- Toename (++) imago van de wijk
- Kleine afname (-) van het werkloosheidspercentage
- Toename (++) van het veiligheidsgevoel
- Toename (++) van het aandeel midden en hoge inkomensgroepen in de wijk
- Kleine afname (-) van bekladding
- Afname (-) van rommel op straat
- Afname (-) van vernielingen
- Afname (-) van schooluitval
- Toename (++) van de kwaliteit van hulp- en dienstverlening

Dit maatregelenpakket veroorzaakt geen indirecte effecten op de criteria, die negatief uitpakken voor de wijk.

8 Werk en economie

Dit pakket bevat (in dit onderzoek) de volgende maatregelen:

- Buurtserviceteam
- Ondernemerloket
- Winkelstraatmanager
- Ondernemersvereniging
- Werkpunt sociale dienst

Directe effecten

- Dit maatregelenpakket heeft de volgende directe effecten op het model van Oud-Krispijn (input van de experts):
- Sterke afname (-...-...) rommel op straat
- Toename (++) aantal buurtwinkels
- Toename (++) imago van de wijk
- Toename (++) kwaliteit winkelstrips
- Toename (++) aantal horecagelegenheden
- Toename (++) parkeeroverlast
- Toename (++) verkeersoverlast
- Kleine afname (-) werkloosheidspercentage
- Kleine afname (-) percentage langdurig werklozen

- Kleine afname (-) werkloosheid jongeren
- Kleine afname (-) kleine criminaliteit
- Kleine toename (+) beschikbaarheid banen
- Kleine toename (+) waarde van panden
- Kleine toename (+) tevredenheid over de wijk
- Kleine toename (+) kwaliteit hulp- en dienstverlening
- Kleine toename (+) sociale controle

Indirecte effecten

De indirecte effecten zijn verkregen uit de analyse met het RAP. Afbeelding 3.2 geeft de effecten tot en met de vierde orde. Bij de indirecte effecten kijken we vooral naar de effecten op de criteria bij de doelstellingen van het raamwerk 2013 (zie paragraaf 3.5).

Dit maatregelenpakket laat de volgende indirecte effecten zien, die positief uitpakken voor de wijk:

- Toename (++) imago van de wijk
- Kleine afname (-) van het werkloosheidspercentage
- Kleine toename (+) van het veiligheidsgevoel
- Toename (++) van het aandeel midden en hoge inkomensgroepen in de wijk
- Kleine afname (-) van schooluitval

Daarnaast zijn er ook enkele indirecte effecten te zien, die negatief uitpakken voor de wijk:

- Kleine afname (-) interactie bewoners met hun omgeving
- Kleine afname (-) imago van de wijk
- Kleine afname (-) van het veiligheidsgevoel
- Kleine afname (-) van het aandeel midden en hoge inkomensgroepen in de wijk
- Kleine toename (+) van de rommel op straat
- Toename (++) van vernielingen